

7/8239

02/02/2024

Konu :Soru Önergeleri

İnternet adresi: www.sanayi.gov.tr

BURSA MİLLETVEKİLİ SAYIN YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU'NUN

7/8239 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAPLAR

Bilindiği gibi dünyada artık “Döngüsel Ekonomi” gerçeği vardır. Bu sistem; üretim için hammadde kullanımından atık oluşumuna kadar olan süreçte, sürekliliği ve çevrenin korunmasını odak noktasına alan bir ekonomi modelidir. Geleneksel veya lineer (doğrusal) olarak bilinen “klasik ekonomi” modeli ile kıyaslandığında “Al-Yap-At” yerine “Azalt Yeniden Kullan-Geri Dönüştür” prensiplerini benimser. Kısacası döngüsel ekonomi; endüstriyel ekonomide üretim, kullanım ve imha süreci yerine, dönüşümü ve yeniden dönüşümü esas almayı ifade eden endüstriyel bir terimdir. Bu sistemde karlılık; kaynakların mümkün olduğu kadar geri dönüşümden kazanılması ve atıkların mümkün olduğu kadar yeni kaynaklara dönüşebilmesiyle ölçülür. Dolayısıyla ülkemiz de bu döngüsel ekonomi sisteminin içindedir. Ancak bu sistemin olmazsa olmazı olan “geri dönüşümlü hammadde” konusunda; yerli üreticileri haklı bir endişeye sevk eden ithalat izninin açılacak olmasıdır. “Recyle (geri dönüşüm) Plastik Hammadde Granül” için açılacağı söylenen ithalat izni; İş insanlarımızı, yatırımcılarımızı ve sektördeki yerli üreticilerimizi, özellikle ülke menfaatlerimiz açısından tedirgin etmiştir. Gerçek olan şu ki; Döngüsel Ekonomi kuralları, dünyayı korumak için uygulamaya konuldu. Bu sistem; atık oluşumunu en aza indirmeyi, malzemeleri ve kaynakları, kullanımlarının sonunda ürün döngüsüne yeniden kazandırarak, değerlerini mümkün olduğunca uzun süre korumayı hedefliyor. Döngüsel ekonomi, aynı zamanda, kaynakları ekonomi içinde mümkün olduğunca uzun süre tutan; fiziksel kaynakların katma ve içsel değerini koruyan bir sistem olarak biliniyor. Aynı zamanda; hammadde tüketimini, atığı ve değer zinciri risklerini en aza indirmek amacıyla, kullanım ömrünün sonunda değeri yakalayan bir piyasa ekonomisi şeklinde tanımlanıyor. Bu kapsamda; Döngüsel ekonomi, sanayide atık kavramını tamamen ortadan kaldırdı, üretme ve tüketme şeklini temelden değiştirdi, ekonomi ve toplumda değer dolaşmasını sağlayan daha sağlıklı, başarılı bir ekosistem yarattı. İşte sektördeki yerli üreticilerimiz de tüketimden gelen PCR atıkları, özellikli üretim süreçlerinden geçirerek, orijinal plastik hammadde yerine kullanılabilen, performanslı plastik hammaddeler üretiyor ve böylece döngüsel ekonomiye hizmet ediyor. Aynı şekilde; geri dönüşümlü ürünlerden plastik hammadde üreterek, bu alandaki ithalatı durduran bir misyon üstlenmiş durumdalar. Sektördeki yerli firmalarımızın ürünleri, RENAULT, TOFAŞ/STELLANTIS, FORD, DACIA, ARÇELİK, VESTEL gibi OEM firmalar tarafından kullanılmaktadır. AR-GE çalışmalarıyla sürekli geliştirilerek üretilen bu malzemeler, otomobil ve çeşitli araçların plastik görsel parçaları için de tercih nedeni olmaktadır. Ancak; yaklaşık bir buçuk yıldır bu büyük firmaların, Türkiye’de üretilen geri dönüşümlü plastik hammaddenin yeterli kalitede olmadığını iddia ederek, bu kapsamdaki malzemelerin “ithalatındaki yasağı” kaldırtmak istemeleri gündeme gelmiştir. Oysaki sektördeki ithalat yasağının kaldırılması, ülkemizin döngüsel ekonomiye katkısını ortadan kaldıracak gibi, döviz kaybı nedeniyle ülkemizdeki cari açığı artırıcı etkisi olacaktır. En önemlisi de geri dönüşüm sektöründeki yerli üreticiye büyük darbe vuracaktır.

Bütün bu bilgiler doğrultusunda;

Soru 1- Türkiye’de toplam atık miktarı son raporlarınız doğrultusunda kaç tondur?

Soru 2- Bu atığın toplamda kaç tonu bertaraf edilmiştir?

Soru 3- Buna karşılık toplamda kaç tonu da geri dönüştürülmüştür?

Soru 4- Geri dönüştürülen atığın kaç tonu, plastik hammadde olarak değerlendirilmiştir?

Soru 5- Ortaya çıkan rakamsal tabloya göre; ülkemizde plastik atık sorunu var mıdır?

Soru 6- Ülke sanayimizin; plastik atıkları, hiçbir Avrupa veya Amerika ülkesine muhtaç olmaksızın, ihtiyaca uygun kalitede üretme kabiliyeti söz konusu mudur?

Soru 7- Ülkemizde RENAULT, TOFAŞ/STELLANTIS, FORD, DACIA, ARÇELİK, VESTEL, vb. büyük firmaların, ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde hammadde üretebilen ve geri dönüşüm hammaddesi üretebilen firmaların sayısı kaçtır?

Soru 8- Bu büyük OEM firmaların, yerli üreticilere, kalite onayı anlamında uzun süreçleri zorunlu kıldıkları yönünde tespitleriniz mevcut mudur?

Soru 9- Bu firmaların, Avrupa’da kendi ortaklık yapılarında bulunan Recycle (geri dönüşüm) hammadde üreticilerinin ürünlerini alıp kullanmayı daha kolay ve daha karlı bulmalarıyla ilgili bir raporunuz mevcut mudur?

Soru 10- Bakanlığınız; bu büyük uluslararası şirketlerin, “Recycle Granül” denilen, “geri dönüşümlü plastik hammadde” ithalatının açılması halinde, yerli üreticiden daha az ürün alacaklarıyla ilgili ve bunun yaratacağı büyük sorunlara dair bilgi sahibi midir?

Soru 11- Söz gelimi; sokaklardan, çöplerden, tüketim merkezlerinden eskisi gibi plastik atık toplanmayacağı, plastik granül ithalatının serbest bırakılmasıyla birlikte, plastik atığın fiyatı düşeceği ve kimselerin artık bunu toplamak istemeyeceği, Bakanlığınızın bilgisi dâhilinde midir?

Soru 12- Sanayi ve teknoloji alanındaki gelişmeler ile birlikte; 2050 yılında “Sıfır Karbon Emisyonu” hedefleri doğrultusunda, dünyada otomobil üreticisi, beyaz eşya üreticisi vb. birçok firmanın, Recycle plastik hammadde kullanmak zorunda kalacağı yönünde Bakanlığınızda somut bir tespit var mıdır?

Soru 13- Bu firmalar zorunluluklarını ve hedeflerini, Avrupa Yeşil İş birliği Anlaşması’na istinaden imzalamış oldukları sözleşmeler nedeniyle mi güncellemek durumunda kalmışlardır?

Soru 14- CBAM, yani “sınırdaki karbon vergisi” ile ilgili olarak “Recycle” kullanmadıkları plastik parçalar için ihracat aşamasında ekstra vergiler ödemek zorunda kalacaklar mıdır?

Soru 15- Sonuç olarak Bakanlığınızın, her ülke için recycle plastik hammadde kullanımı miktarının ve üretici sayısının daha önemli hale geleceği ile ilgili bir öngörüsü var mı?

Soru 16- Bu durumda, Recycle plastik hammadde ile ilgili olarak, ülkelerarası dolaşımda belli kısıtlamaların gelmesi söz konusu olmayacak mı?

Soru 17- Aynı şekilde ülkeler, sadece kendi ihtiyacını karşılayacak plastik atıkların üretir ve ancak fazlasını satabilir hale gelmeyecekler mi?

Soru 18- Ülkelerarası dolaşımda; recycle ürünler kısıtlı hale gelirse, bizde de ithalat açılmış olursa şayet, ülkemizdeki geri dönüşüm sektörünün önü kapanmış olmayacak mıdır?

Soru 19- Ashında ülke olarak yapmamız gereken, kendi recycle atıklarımıza sahip çıkmak değil midir?

Soru 20- Yurtdışından olabildiğince recycle plastik atık ithal ederek, daha fazla katma değerli ve performansı artırılmış geri dönüşümlü plastik granül üretmek, böylece ülkemizin ihtiyacına cevap vermek, gerekiyorsa da ihraç ederek cari açığımızı düşürmeye hizmet etmek daha rasyonel olmaz mı?

Soru 21- Bakanlığımızın, yerli recycle plastik hammadde üreticilerini desteklemek ve teknolojilerinin üretim kapasitelerini artırmak gibi bir hedefi var mıdır?

Soru 22- İlk önce kendi üreticilerimizin korunması ve ülkemizin çıkarları doğrultusunda, recycle plastik granül ithalatına izin verilmemesi, “YERLİ ve MİLLİ” politikanın gereği değil midir?

CEVAPLAR

Cevap 1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22- Türkiye, dünyadaki en büyük plastik mamul üreticileri arasında yer almakta olup Avrupa’nın ikinci, dünyanın ise altıncı en büyük plastik mamul üreticisi konumundadır. Plastik mamulün önemli bir kısmı doğrudan ve dolaylı olarak ihraç edilmektedir. Ülkemiz plastik sektörü, yerli üretime ve istihdama katkısıyla büyük değer taşımaktadır. Sektör, birçok sektöre ara girdi sağlaması sebebiyle de kritik öneme haizdir.

Bununla birlikte, ülkemizde ve dünyada plastik atıkların sebep olduğu kirlilik ve bu atıkların geri dönüşümünün önemi hakkındaki farkındalık ve çabalar da artmaktadır. Döngüsel ekonominin temel prensipleri çerçevesinde atıkların yeniden kullanımı esastır. Dolayısıyla, ilgili tüm sektörlerde olduğu gibi plastik sektörü için de atıkların hammadde olarak yeniden kullanımının sağlanması yüksek öneme sahiptir. Bu bağlamda; sadece plastik değil, zamanla bütün sektörlerde geri dönüştürülmüş hammadde kullanımının daha da önemli hale gelmesi beklenmekte ve atık işleme, bir stratejik hammadde yatırımı olarak değerlendirilmektedir.

Ülke sanayimizin, ihtiyaç duyulan nitelikte atık işleme ve geri dönüştürülmüş malzemeden üretilen granül üretme kapasitesi mevcuttur. Ayrıca, değişen mevzuat ve pazar şartları gereği artan talebi karşılamak üzere sektörde yeni yatırımlar yapılmasına ve mevcut firmalarımızın dönüşümüne yönelik planlamalar da bulunmaktadır. Hali hazırda sektör, geri dönüşmüş hammadde ihtiyacını yerli kaynaklardan karşılayabilmektedir ancak talebin önümüzdeki yıllarda hızlıca artması öngörülmektedir. Öte yandan, plastik geri dönüşüm hammaddesi üretebilen, farklı nitelik ve büyüklükte bin kadar firma bulunmaktaysa da OEM’lerin üretici ve model bazında ihtiyaçlarını karşılayabilen firma sayısı farklılık arz ettiğinden daha sınırlı sayıdadır. Türkiye’deki OEM’ler ise, maliyet sebebiyle öncelikli olarak yurt içinden tedarik yapmayı tercih etmekte ve sadece plastik ile sınırlı kalmamak üzere birçok farklı alanda

tedarikçilerin yerleştirilmesi ve kapasitelerinin artırılmasına yönelik programlar uygulamaktadır.

Bakanlığımızın bu konudaki ana stratejisi, yurt içi kapasitenin artırılarak ithalatın tamamen ortadan kaldırılması şeklindedir. Bu bağlamda, plastik geri dönüşümlü hammadde kullanımı hususunda dünyada ve Avrupa Birliğinde yapılan yasal düzenlemeler ile Avrupa Komisyonunun Döngüsel Ekonomi Eylem Planı vb. çalışmaları Bakanlığımızca yakinen takip edilerek gerekli önlemler alınmaktadır.

Ülkemizde atık yönetimi konusundan sorumlu Bakanlığımız olan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bu husustaki çalışmaları arasında ise; Sıfır Atık uygulamaları, depozito ve geri kazanım katkı payı düzenlemeleri de bulunmaktadır. Kaynağında ayrıştırılan atıklar vasıtasıyla atık ve hammadde ithalatının azaltılması hedeflenmektedir. Atık istatistiklerine yönelik veriler ise, Türkiye İstatistik kurumu (TÜİK) tarafından derlenmekte olup <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/> sayfasından ulaşılabilir.

Diğer taraftan Bakanlığımız, yerli recycle plastik hammadde üreticilerini desteklemek ve üretim kapasitelerini artırmak amacıyla; konuyla ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör ve STK'lar ile eşgüdüm içerisindeki çalışmalarına ve destek programlarına devam etmektedir. Bu noktada, Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda yayımlanan Yeşil Mutabakat Eylem Planı bünyesindeki 9 ana başlıktan biri olan "Yeşil ve Döngüsel Ekonomi" inisiyatifi, önemli bir mihenk noktasını tekil etmektedir.

Bu bağlamda; Bakanlığımızca yürütülen "Yeşil Sanayi Destek Programı" kapsamında "Sanayide Temiz ve Döngüsel Ekonomi Proje Teklif Çağrısı" ilan edilmiş olup söz konusu çağrıda; yeşil teknolojileri benimseme, karbonsuzlaştırma, kaynak verimliliğini artırma, atık üretimini azaltma, suyun korunması ve sürdürülebilir üretim yöntemlerini uygulamaya yönelik projeler desteklenmektedir. 2023-2 çağrısı çerçevesinde, sürdürülebilir ve iklimle dayanıklı atık geri dönüşümü ve döngüsel ekonomi konu başlıklarındaki proje başvuruları da kabul edilmektedir. 2023-1 ve 2023-2 çağrılarında, imalat sektörünün tümü başvurabilmektedir.

Bu imkânların yanı sıra Bakanlığımızca, Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında Çevre Lisansına tabi geri dönüşüm yatırımlarına "öncelikli yatırım" teşvikleri arasında yer verilmiştir. Bahse konu yatırımlara 1. 2. 3. ve 4. Bölgelerde gerçekleştirilmiş olsalar dahi 5. Bölgede uygulanan destekler sağlanmaktadır. Söz konusu yatırımlar, böylece, diğer yatırım konularına göre daha avantajlı desteklerden faydalanabilmektedir.

Netice olarak, ülkemizin özellikle yeşil dönüşüm ekonomi modeline uyum noktasında, konuyla ilgili tüm opsiyonlar titizlikle değerlendirerek; ilgili Bakanlıklar, özel sektör kuruluşları ve STK'larımız ile koordine bir şekilde, kontrollü bir mevzuat sisteminde hareket edilmesine ve bu kapsamda özellikle de yerli ve milli üretimin ve paydaşlarımızın desteklenmesine özen gösterilmektedir.